

Т. В. Кошук

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник відділу фінансів інституційних секторів економіки НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, tvkoshchuk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1013-4603>

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ
ЦИФРОВИХ КОМПАНІЙ**

Анотація. У статті окреслено проблеми, пов'язані з ухиленням від сплати податків і уникненням оподаткування, які виникають з огляду на особливості надання послуг великими цифровими компаніями та зміну моделей ведення цифрового бізнесу в умовах динамічного технологічного прогресу. Проаналізовано заходи ОЕСР щодо забезпечення справедливості в оподаткуванні доходів від цифрової діяльності, а також ініціативи Європейської комісії зі справляння гармонізованого податку на цифрові послуги при їх наданні (короткострокова пропозиція) та з оподаткування прибутку на основі встановлення значної цифрової присутності (довгострокове рішення). Досліджено новації країн ЄС щодо вирівнювання податкового навантаження на цифровий і "традиційний" бізнес, що обговорюються або вже впроваджені в односторонньому порядку. Розроблено рекомендації стосовно врахування глобальних і європейських трендів оподаткування цифрових компаній в Україні.

Ключові слова: оподаткування цифрової економіки, ухилення від сплати податків, уникнення оподаткування, податок на прибуток, постійне представництво, цифрове постійне представництво, податок на цифрові послуги.

Лит. 23.

Tetiana Koshchuk

Ph. D. (Economics), SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, tvkoshchuk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1013-4603>

WAYS TO IMPROVE TAXATION FOR DIGITAL COMPANIES

Abstract. It has identified that there are exacerbations of tax evasion and tax avoidance issues that arise from the particularities of providing services by large digital companies and changing digital business models in the face of dynamic technological advances. Measures already approved globally to counteract aggressive tax planning do not effectively address the challenge of fair taxation on digital income. The OECD is considering further changes in international taxation to improve taxation for digital companies. The European Commission has also put forward initiatives for a harmonized digital services tax (a short-term proposal) and for corporate income tax based on establishing a significant digital presence (a long-term solution). However, the adoption of relevant global and pan-European decisions is currently facing a number of rather significant economic obstacles (primarily the risks of double taxation and slowdown in GDP growth, different national tax strategies of companies), as well as technical and political complications. Some EU members, unwilling to wait for consensus at the international level, are developing national measures to balance tax burden on digital and "traditional" businesses, which, on the one hand, leads to increased dialogue at the OECD and EU level, and on the other – threatens to increase the fragmentation of the European market. The innovations aimed at taxing digital income, which are applied or discussed in Italy, France, the United Kingdom, Belgium, Slovakia, Austria, are analyzed.

© Кошук Т. В., 2019

Recommendations are developed to take into account global and European trends in taxation of digital companies in Ukraine before and after the approval of relevant international initiatives.

Keywords: taxing the digital economy, tax evasion, tax avoidance, corporate income tax, permanent establishment, digital permanent establishment, digital services tax.

JEL classification: H21, H25, H26, O32.

Т. В. Кошук

кандидат економічних наук, ведучий научний співробітник відділу фінансів інституціональних секторів економіки НІФІ ГУНУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ЦИФРОВЫХ КОМПАНИЙ

Аннотация. В статье обозначены проблемы, связанные с уклонением от уплаты налогов и избежанием налогообложения, возникающие ввиду особенностей предоставления услуг крупными цифровыми компаниями и изменения моделей ведения цифрового бизнеса в условиях динамичного технологического прогресса. Проанализированы меры ОЭСР по обеспечению справедливости в налогообложении доходов от цифровой деятельности, а также инициативы Европейской комиссии по взиманию гармонизированного налога на цифровые услуги при их предоставлении (краткосрочное предложение) и по налогообложению прибыли на основе установления значительного цифрового присутствия (долгосрочное решение). Исследованы новации стран ЕС относительно выравнивания налоговой нагрузки на цифровой и "традиционный" бизнес, которые обсуждаются или уже введены в одностороннем порядке. Разработаны рекомендации касательно принятия во внимание глобальных и европейских трендов налогообложения цифровых компаний в Украине.

Ключевые слова: налогообложение цифровой экономики, уклонение от уплаты налогов, избежание налогообложения, налог на прибыль, постоянное представительство, цифровое постоянное представительство, налог на цифровые услуги.

Податкові виклики, пов'язані з цифровізацією економіки, сьогодні є одними з найсерйозніших у сфері міжнародного оподаткування. З'являється дедалі більше ІТ-інновацій, створюються нові цифрові компанії, ускладнюються моделі цифрової діяльності. Завдяки інтернету речей (*Internet of Things*), штучному інтелекту (*Artificial Intelligence*), блокчейну (*Blockchain*), колаборативній економіці, що побудована на принципі багатосторонньої взаємодії, та іншим продуктам технологічного прогресу виникають нові бізнес-моделі. Розмежування надання послуг із використання хмарних платформ та різної діяльності багатьох відомих цифрових компаній уже є доволі складним. Окрім того, поступово змінюється уявлення про ведення бізнесу загалом. Зокрема, використання каналу електронної комерції стає дедалі важливішим для цілої низки "традиційних" галузей економіки, наприклад легкої промисловості.

Оприлюднення інформації про неоподатковані або недостатньо оподатковані високоприбуткові операції "Amazon", "Apple" та інших цифрових компаній показало, наскільки складно застосовувати чинні податкові механізми до дематеріалізованої діяльності з віддаленим управлінням, а також

виявило проблеми, пов'язані з відмінностями у веденні цифрового й “традиційного” бізнесу. Оскільки цифрові продукти є дуже мобільними чи нематеріальними, фізична присутність ІТ-компаній на національних ринках часто не потрібна. Проте сучасне законодавство у сфері міжнародного оподаткування не враховує цього факту: воно вимагає дотримання певних умов для визначення юрисдикції з метою оподаткування. Згаданим та іншим цифровим гігантам, котрі отримують великі доходи від реклами й оперування даними про користувачів, нерідко вдається мінімізувати оподатковуваний прибуток у країнах, де перебувають їхні споживачі, та максимізувати його в країнах реєстрації материнської компанії або тієї, що володіє авторськими правами.

Вимога вживати заходів задля забезпечення справедливості в оподаткуванні цифрових операцій із мінімальним негативним впливом на економічні процеси чинить тиск на діяльність національних і наднаціональних органів, котрі формують податкову політику, а також спонукає до дискусії навколо змін у сфері міжнародного оподаткування. Крім того, для таких держав, як Україна, впровадження цифрових податків може стати джерелом наповнення бюджету для стабілізації фіскальної ситуації.

Останніми роками опубліковано низку досліджень, присвячених аналізу впливу цифровізації економіки на податкові системи та пошуку шляхів розв'язання проблем запобігання ухиленню від сплати податків й уникненню оподаткування цифровими компаніями. Зокрема, це праці фахівців ОЕСР [1–3], Європейської комісії [4], компанії “Ernst & Young” [5; 6], Е. Гаджієвої за запитом Комітету Європарламенту з питань фінансових злочинів, ухилення від сплати податків та уникнення оподаткування [7]. Розкривалися також питання напрямів реформування податкової системи України для її адаптації до змін, що відбуваються внаслідок смартизації промисловості й цифровізації економіки загалом [8; 9]. Попри значимість згаданих напрацювань, необхідні подальші наукові розвідки у сфері новітніх розробок міжнародної спільноти і країн ЄС щодо вдосконалення механізмів оподаткування цифрової діяльності з метою забезпечення оподаткування доходу (прибутку) від її провадження в країнах, де надаються ІТ-послуги, для підготовки рекомендацій стосовно можливостей урахування відповідного досвіду в Україні. Це є метою нашої статті.

Насамперед зауважимо, що особливості діяльності цифрових компаній, такі як тенденція до монополізму, застосування мережевих ефектів, участь користувачів і створення ними контенту, породжують серйозні податкові проблеми. Ці виклики залишаються без розгляду після оновлення Настанов ОЕСР із трансфертного ціноутворення для ТНК та податкових органів (2017 р.), спрямованого на приведення застосування законодавства з трансфертного ціноутворення у відповідність зі створенням доданої вартості та змінами визначення постійного представництва в Модельній конвенції ОЕСР. Широке оперування даними користувачів і створенням ними контентом, що особливо актуально для багатосторонньої діяльності, порушує пи-

тання про те, чи сприяють користувачі створенню доданої вартості, надаючи інформацію платформам в обмін на вільний доступ. Окрім того, специфіка діяльності цифрових компаній може ще більше загострити податкові проблеми, пов'язані з розвитком технологій, оскільки розумні дані, ймовірно, сприятимуть появі інших бізнес-моделей, які є непередбачуваними [7].

Висловлюється також занепокоєння, що посилення тенденції цифровізації економіки може вплинути на застосування принципу “витагнутої руки”, котрий покладено в основу всіх транскордонних внутрішньогрупових угод та який виходить із порівняння умов контрольованих операцій з умовами, встановленими в співставних операціях між незалежними сторонами. Унікальність високоцифрових операцій може призвести до відсутності надійних порівнянних даних (незалежних сторін, що провадять дуже схожу діяльність), а також до проблем у застосуванні принципу “витагнутої руки” [10].

Реалізація плану дій ОЕСР із запобігання розмиванню податкової бази та виведенню прибутку з-під оподаткування (плану BEPS) була ефективною щодо встановлення мінімальних стандартів, котрі є предметом експертної оцінки в рамках Багатостороннього інструменту (*Multilateral Instrument – MLI*). Конвенцію MLI підписали понад 100 країн, що, на думку фахівців компанії “Ernst & Young”, є однією з найважливіших змін у сфері міжнародного оподаткування, спрямованих на вплив на структури груп ТНК, операції й, можливо, навіть на бізнес-моделі [11]. Це унікальний механізм, покликаний модифікувати велику кількість двосторонніх угод із країнами, які також долучилися до Конвенції MLI, уникнувши тривалих процедур індивідуального перегляду кожної з них у двосторонньому порядку. Крім того, вплив імплементації низки заходів BEPS можна спостерігати в удосконаленні підходу до встановлення зв'язку між інтелектуальною власністю та науково-дослідною й дослідно-конструкторською діяльністю. Зрушень у сфері застосування правил контрольованої іноземної компанії досягнуто після прийняття Закону США “Про зниження податків та створення нових робочих місць” (*Tax Cuts and Jobs Act – TCJA*), Директиви ЄС “Про запобігання уникненню податків” (*Anti Tax Avoidance Directive – ATAD*) і подібних заходів у Японії, Чилі та Колумбії. Втім, відповідні законодавчі норми спрямовані на те, щоб унеможливити надприбутки, а не вплинути на існування самих надприбуткових бізнесів [7].

Загалом вплив найбільш релевантних для цифрової економіки заходів плану BEPS за напрямом 7 щодо постійного представництва й напрямами 8–10, котрі стосуються трансфертного ціноутворення, є доволі обмеженим. Вони не дають змоги забезпечити належне виконання завдання оподаткування цифрових платформ та інших ІТ-компаній, що реалізують товари й послуги без або з обмеженим використанням постійного представництва. Більше того, імплементація зазначених заходів може призвести до економічних викривлень за одночасного посилення конкуренції, якщо ТНК

і далі перемішуватимуть свою фактичну економічну діяльність у юрисдикції з низькими податками [7].

З огляду на загострення окреслених проблем, у березні 2018 р. Єврокомісія висунула дві пропозиції щодо оподаткування цифрових компаній: короткострокову, яка передбачає утримання податку при наданні послуги, та довгострокову, котра базується на оподаткуванні прибутку з урахуванням цифрової присутності. Цей орган ще має визначитися з відповідним рішенням, але навряд чи зможе зробити це до 2020 р. ОЕСР також відстає від графіка реагування на податкові виклики, пов'язані з цифровізацією: в проєкті ініціативи для обговорення, представленому в лютому 2019 р., не містилося чіткої позиції, а план роботи над цим питанням був оприлюднений лише 31 травня 2019 р. [10].

Відомо, що підхід ОЕСР до оподаткування цифрової економіки ґрунтується на двох базових принципах. Перший стосується адаптації режиму оподаткування високотехнологічних ТНК до змін, спричинених цифровізацією, що вимагає перегляду правил визначення стійких зв'язків (встановлення кореляції між певною діяльністю та юрисдикцією її провадження) і норм, котрі регулюють визначення оподаткованого прибутку в певній країні. При цьому особлива увага має приділятися тому, як враховувати нематеріальні складові цифрових операцій (наявність певної кількості споживачів у країні та вплив діяльності компанії на національну економіку). Другий принцип впливає з різниці в рівні податкового навантаження на компанії залежно від юрисдикції. На думку фахівців ОЕСР, варто уникати ситуацій, коли прибутки, отримані в країнах із порівняно високими податковими ставками, оподатковуються в юрисдикціях із низькими податками. При цьому відсутність координації зусиль щодо зближення ставок оподаткування прибутку пов'язана із загрозою односторонніх дій, що здатні завдати шкоди всім країнам, незалежно від рівня їх економічного розвитку [1]. Зрозуміло, що забезпечити дотримання другого принципу ще складніше, ніж першого.

Враховуючи зазначені обставини, позиція Єврокомісії полягає в тому, що гармонізований цифровий податок має бути введено на території ЄС навіть у разі відсутності згоди щодо відповідного глобального рішення. За словами віце-президента Єврокомісії М. Вестер і єврокомісара з податкових питань П. Джентілона, ЄС спробує досягти домовленостей на рівні ОЕСР до кінця 2020 р., але якщо це виявиться неможливим, їх місією буде запропонувати європейський веб-податок [12].

Аналізуючи висунуті для обговорення ініціативи Єврокомісії з оподаткування цифрових компаній, зауважимо, що короткострокова пропозиція базується не на оподаткуванні прибутку від цифрової діяльності, особливо якщо він виводиться за межі Європи, а на утриманні податку на цифрові послуги (*Digital Service Tax – DST*) при їх наданні в країнах, де перебувають споживачі. Це податок у розмірі 3 % з валового доходу від цифрової діяльності, котрий формується завдяки створенню клієнтами доданої вартості. Передбачено, що

DST справлятиметься за умови перевищення щорічним доходом компанії від надання цифрових послуг у світі та ЄС 750 і 50 млн євро відповідно. Якщо суб'єкт господарювання входить до складу групи компаній, ці пороги застосовуватимуться до доходу групи. Такі умови оподаткування спрямовані насамперед на обмеження кола платників DST великими ТНК зі значними доходами від цифрової діяльності та створення сприятливого податкового середовища для невеликих ІТ-компаній і стартапів.

Зазначений механізм вирівнювання податкового навантаження на цифровий і "традиційний" бізнес розроблено як тимчасове рішення до впровадження заходів, котрі базуються на оподаткуванні з урахуванням цифрової присутності, спрямованих на усунення істотних невідповідностей між оподаткованим прибутком і створенням доданої вартості у сфері реклами, послуг із використання багатостороннього цифрового інтерфейсу й надання даних користувачів з оплатою. Податок на цифрові послуги застосовуватиметься щодо транскордонних операцій та операцій на території ЄС. Щоб мінімізувати адміністративне навантаження, Єврокомісія передбачає застосування системи "єдиного вікна" для декларування і сплати веб-податку на території ЄС за аналогією зі справлянням ПДВ. При цьому запропоновано вирахувувати DST із бази оподаткування податком на прибуток, навіть якщо останній було сплачено не в країні ЄС. На думку фахівців Єврокомісії, можливість такого вирахування пом'якшить проблему подвійного оподаткування [7].

Короткострокова пропозиція націлена на оподаткування послуг, котрі надані через інтернет- чи електронну мережу, що здійснюється автоматизовано з мінімальним втручанням людини, та які не можуть бути надані за відсутності інформаційної технології. Ця пропозиція поширюватиметься насамперед на діяльність, побудовану на рекламній моделі, в т. ч. на соціальні мережі й пошукові системи (Facebook, Google, AdWords, Twitter, Instagram, Spotify). Компанії, що функціонують на основі бізнес-моделі агентства, включаючи інтернет-ринки (Airbnb і Uber), також будуть охоплені цим заходом, але доходи від продажу їхніх власних товарів та послуг не оподатковуватимуться. Суб'єкти господарювання, котрі надають контент і послуги в обмін на плату за моделлю передплати, й роздрібні інтернет-торговці, як правило, не оподатковуватимуться DST. При цьому під сферу дії ініціативи не потраплятиме постачання такого цифрового контенту, як відео, аудіо або текст, послуги з посередництва, передбачатимуться винятки для електронних засобів масової інформації, потокової передачі даних, ігор в Інтернеті, ІТ-рішень, рішень хмарних обчислень та послуг fintech, котрі сприяють наданню позик чи постачанню послуг краудфандингу [7].

Зауважимо, що цифрові компанії найбільше непокоять три фактори невизначеності у зв'язку з можливим упровадженням DST: як встановлюватимуться податкові зобов'язання, якщо компанія провадить діяльність у багатьох країнах; як враховувати місцезнаходження компанії при обчисленні створеної доданої вартості; який вплив справлятимуть відповідні податкові механізми при появі нових бізнес-моделей [13].

Довгострокова ініціатива Єврокомісії з оподаткування цифрових компаній базується на використанні цифрового постійного представництва та на розподілі прибутку. Цей захід спрямований на реформу справляння корпоративного податку шляхом прив'язки оподаткування до місця створення доданої вартості, особливо коли компанії тісно взаємодіють із користувачами за допомогою цифрових каналів. В основу такої ініціативи покладено підхід щодо встановлення “значної цифрової присутності”, котрий охоплюватиме широке коло цифрових послуг, зокрема надання фільмів і музики, застосування програмного забезпечення і хмарних обчислень. Вважатиметься, що цифрова платформа має “цифрову присутність” або її діяльність провадиться в статусі цифрового постійного представництва за наявності відповідних результатів перевірки такої присутності.

Єврокомісія запропонувала нові пороги для визначення податкової присутності компанії на основі цифрових факторів, наприклад обсягів реалізації послуг, кількості споживачів і укладених договорів. Значна цифрова присутність у країні встановлюватиметься в разі виконання однієї чи кількох із таких умов: 1) річний обсяг реалізації цифрових послуг у цій країні ЄС перевищує 7 млн євро; 2) чисельність користувачів послуг у країні протягом року становить більш ніж 100 тис.; 3) компанією укладено понад 3 тис. договорів на постачання цифрових послуг на рік. При цьому до послуг, що не враховуватимуться при оподаткуванні, віднесено діяльність у сфері радіо й телебачення, телекомунікацій, доставки товарів, а також професійні послуги, такі як адвокатська діяльність і надання консультацій із фінансових питань. Передбачено можливість консолідованого оподаткування групи компаній, коли один суб'єкт господарювання сплачуватиме податок та подаватиме декларації від групи.

Крім того, довгострокова ініціатива включає правила розподілу прибутку, визначені функціональним аналізом DEMPE (Development, Enhancement, Maintenance, Protection, Exploitation – розробка, вдосконалення, підтримка, захист, використання), що застосовується до нематеріальних активів. При цьому метод розподілення прибутку найчастіше обиратиметься як найдодільніший метод трансфертного ціноутворення [7].

Варто наголосити, що існує низка технічних і політичних проблем, котрі можуть стати істотною перешкодою на шляху до прийняття пропозицій Єврокомісії. Серед таких проблем: складність застосування єдиних заходів до різних моделей цифрової діяльності без подвійного оподаткування; ризик потрапляння окремих галузей “традиційної” економіки, які включені в процес цифровізації, у “вогонь” податкової політики, спрямованої на технологічних гігантів; логістичні проблеми, пов'язані з відстеженням місцезнаходження користувачів послуг; додаткове адміністративне навантаження; ймовірне уповільнення економічного зростання й технологічного прогресу; негативна реакція США на податкові зміни. Це основні аргументи апологетів цифрової податкової реформи Єврокомісії. Консолідовану позицію ЄС із питань удосконалення оподаткування цифрової економіки

важко сформувати також тому, що між країнами-учасницями існують помітні відмінності щодо технологічного прогресу й політики оподаткування компаній (низка країн Євросоюзу заохочує переміщення прибутків від цифрової діяльності на свою територію). Експерти віддають перевагу довгостроковому рішення перед короткостроковим, але воно вимагає перегляду близько 2 тис. податкових договорів, що важко здійснити, зважаючи на небажання робити це з боку США та інших країн. Обговорюється також ідея використання цифрового постійного представництва разом із консолідованою базою оподаткування податком на прибуток, що могло б стримати “гонку донизу”. Однак прийняття таких змін наштовхується на значні перешкоди через складнощі із застосуванням відповідних норм і протидію країн ЄС, котрі висловлюються проти рішень у напрямі гармонізації прямих податків [7].

Тим часом низка країн ЄС уже впровадила заходи, націлені на оподаткування цифрової діяльності. Найбільш зацікавленими в пошуку фіскальних резервів за рахунок зменшення дисбалансів між податковим навантаженням на “традиційні” та цифрові операції є країни, великий вплив на розвиток державних фінансів яких справляє високий рівень державного боргу. Тому симптоматично, що активну позицію щодо застосування на своїй території податку на цифрові послуги зайняла **Італія**. В цій країні передбачено запровадження веб-податку, котрий повинні почати справляти у 2019 р. (податок уведено Законом про фінанси на 2019 р., але фактично його необхідно буде сплачувати тоді, коли уряд прийме відповідний указ із детальними правилами імплементації) [10].

Податок за ставкою 3 % застосовуватиметься до ціни (без ПДВ) інтернет-послуг, що характеризуються мінімальним втручанням людини й використанням технологій, які надаються італійськими резидентами та нерезидентами споживачам країни. Новий податок нараховуватиметься одержувачу послуги (платнику за послугу) під час її оплати. Спочатку мінімальний поріг для нарахування податку мав становити 3 тис. транзакцій для одного постачальника послуги на рік [7]. Проте в чинній редакції згаданого закону за прикладом ініціативи Єврокомісії встановлено, що платниками веб-податку будуть компанії, чий дохід від цифрових операцій у світі перевищує 750 млн євро на рік, між тим відповідний сукупний дохід у Італії дорівнює понад 5,5 млн євро на рік [10]. Податок поширюватиметься на рекламу в Інтернеті та спонсоровані посилання з використанням цифрових платформ, передачу даних, зібраних про користувачів і генерованих від їхньої діяльності на цифрових інтерфейсах, але не на роздрібну інтернет-торгівлю. Внутрішньогрупові операції будуть звільнені від оподаткування. DST у Італії не включатиметься до витрат і не вираховуватиметься з бази оподаткування податком на прибуток.

Серед недоліків зазначеного податку, котрі обговорюються в експертних колах, згадується те, що та сама фіксована ставка 3 % на валовий дохід застосовуватиметься і до збиткової, й до високоприбуткової діяльності.

З огляду на це використовуватимуться різні підходи до оподаткування доходів ТНК – представників “традиційного” бізнесу (на основі порівняння з певним діапазоном рентабельності незалежних компаній при застосуванні принципу “витагнутої руки”) – та доходів цифрових гігантів. Окрім того, справляння веб-податку не враховуватиме розміру витрат, зокрема на НДДКР, та призводитиме до подвійного оподаткування (прибуток великих ІТ-компаній оподатковуватиметься як DST у складі валового доходу, так і податком на прибуток) [10]; цей податок за аналогією з ПДВ підвищуватиме ціну цифрової послуги.

Зауважимо також, що податкове законодавство Італії було доповнене тестом значної економічної присутності, змінилося визначення постійного представництва. Цей тест застосовується з огляду на такі фактори, як доходи й чисельність клієнтів, але фізична присутність не обов’язкова для визнання значної присутності [14]. Таке нововведення активізувало загальноєвропейську дискусію щодо впровадження цифрового постійного представництва. Більше того, Італія прийняла нове правило трансфертного ціноутворення, котре передбачає використання специфічних методів оцінки, крім показників, що базуються на витратах, для визначення цін на цифрові операції [15].

Єврокомісія визнала, що односторонні дії Італії в цьому чутливому сегменті цифрової економіки є виправданими й передбачуваними (ще на етапі їх обговорення). На думку експертів, враховуючи ризик порушення цілісності ЄС і погіршення функціонування єдиного ринку, ініціативи Італії – сигнал негайно вживати заходів. Розв’язання проблеми оподаткування цифрової економіки не можна відкладати, а обговорення відповідних пропозицій має проходити швидко та бути ефективним. Цифровізація відбувається одночасно з глобалізацією й вимагає рішучих дій сильних наднаціональних органів влади, здатних управляти такими процесами. З огляду на це односторонні дії Італії спонукають до кращого узгодження позицій серед країн Євросоюзу [16].

У **Франції**, яка завжди відзначалася особливим прагненням до забезпечення справедливості в оподаткуванні, з початку 2018 р. застосовується податок у розмірі 2 %, що справляється з рекламних доходів платформ – резидентів і нерезидентів, котрі транслюють безкоштовні чи платні відео в Інтернеті, таких як YouTube чи Netflix. Цей податок доповнює податкові заходи для телевізійних платформ онлайн і відео на замовлення. Попри те, що “податок на YouTube” визнаний сумісним із законодавством ЄС із державної допомоги, в експертному середовищі висловлюється занепокоєння щодо вузької сфери його застосування та проблем із його стягненням з платформ, розташованих за кордоном [17].

Окрім того, Франція ініціювала впровадження так званого податку на GAFA (за першими літерами назв компаній “Google”, “Apple”, “Facebook” та “Amazon”), щоб ці інтернет-гіганти сплачували справедливую частку податків за свої величезні бізнес-операції в Європі [7]. Цей податок, як і веб-

податок у Італії, нагадує короткострокову пропозицію Єврокомісії щодо DST (справлятиметься при отриманні компанією на території Франції доходу понад 25 млн євро). Його впровадження вже схвалено сенатом з огляду на затримку з прийняттям відповідного законодавчого рішення на рівні ЄС. Це викликало негативну реакцію США: й на загальнодержавному рівні, й у ділових колах країни пролунали заяви про дискримінацію окремих американських цифрових компаній [18].

Італійський і французький DST сприятимуть розв'язанню проблеми неоподаткованого або недостатньо оподаткованого доходу від цифрової діяльності завдяки впливу, подібному до того, що чинить податок на переміщений прибуток (*Diverted Profits Tax – DPT*) у **Великобританії**. Останній спрямований на запобігання ухиленню від оподаткування й уникненню податків цифровими гігантами. Податок на переміщений прибуток запроваджено у відповідь на реалізацію плану дій BEPS, котра уможлиблювала ведення бізнесу цифровими компаніями, уникаючи статусу постійного представництва, попри значну економічну присутність, за рахунок внутрішньогрупових операцій для зміни прибутку [19]. Цей захід базується на наявності стандарту постійного представництва, без якого податок не міг би застосовуватися [20].

Британський податок на переміщений прибуток покликаний встановити зв'язок між суб'єктом господарювання, що отримує дохід, і місцем походження останнього. Він є першим податком у розмірі 25 % (на відміну від корпоративного податку, котрий справляється за ставкою 19 %) карального характеру. Умови його застосування – цілеспрямоване уникнення постійного представництва, існування структур, яким бракує економічної сутності, та невідповідності в домовленостях із метою коригування прибутку. Якщо встановлюється, що корпоративний податок, сплачений компанією за кордоном, менший від 80 % не сплаченого у Великобританії податку на прибуток, мінімізація податкових зобов'язань визнається однією з основних цілей угоди (організації діяльності). Якщо такі умови виконуються, переміщений прибуток підлягає оподаткуванню за ставкою 25 % [7].

У квітні 2018 р. у Великобританії було також запропоновано впровадити податок при виплаті роялті, котрий застосовуватиметься до платежів за інтелектуальну власність, здійснених суб'єктом господарювання, що не є резидентом Великобританії, пов'язаній особою, яка зареєстрована в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування. Цей податок – крок до оподаткування цифрової економіки шляхом прив'язки до бази споживачів і користувачів ІТ-послуг, а не з огляду на фізичну присутність. Податок не зобов'язує платника перебувати у Великобританії (він може бути за межами клієнтської бази країни). Такий податок може не застосовуватися, якщо нерезидент має постійне представництво чи сплачує податок на прибуток. Сторони, пов'язані з резидентом у Великобританії та постачальником-нерезидентом, нестимуть солідарну відповідальність при оподаткуванні [7]. Податок при виплаті роялті спрямований на таку діяльність, як продаж товарів чи трансляція

контенту (музики, фільмів, телебачення) через Інтернет. Передбачалося, що він справлятиметься з квітня 2019 р. за ставкою 20 %, якщо відповідні обсяги реалізації компанії у Великобританії перевищуватимуть 10 млн ф. ст. [21].

Бельгія оподаткувала цифровий бізнес іншим податком на справедливість (останній дістав відповідну назву – “*Fairness Tax*”). Це платіж у розмірі 5,51 % із розподіленого прибутку бельгійських резидентів чи іноземних компаній, що мають постійне представництво в країні. Податок застосовується лише до прибутку, котрий не був оподаткований корпоративним податком через вирахування процентів у Бельгії або перенесення збитків. Податок на справедливість справляється окремо від корпоративного податку, відрізняючись від нього тим, що витрати на ведення діяльності не підлягають вирахуванню. Суб’єктом оподаткування є компанія, яка розподіляє прибуток, а не одержувач [22].

Натомість **Словаччина** застосовує податок щодо прибутку, отриманого від посередництва через веб-сайти та платформи (*Intermediation Tax*). Цей захід базується на розширенні фіксованого місця ділових умов (використанні широкого національного визначення постійного представництва) для певних цифрових платформ [7]. З 2018 р. регулярні послуги з посередництва у сфері транспорту й житла на території країни, навіть якщо вони надаються через цифрову платформу, вимагають створення постійного представництва з метою оподаткування податком на прибуток [23].

Австрія знайшла простіший підхід до оподаткування цифрової діяльності. Вона розширила сферу застосування національного податку на рекламу, охопивши ним пропозицію товарів і послуг у Інтернеті. За допомогою такого заходу, що набрав чинності у 2018 р., уряд мав намір знизити ставку податку на рекламу (в умовах збільшення бази оподаткування) [19]. Порівняно стабільна ситуація щодо збалансованості державних фінансів країни дала можливість ухвалити саме таке рішення.

Зауважимо, що ряд експертів критично оцінюють односторонні дії країн щодо застосування податків на цифрову діяльність, звертаючи увагу на ризики таких кроків: можливий негативний вплив на інвестиції, інновації, економічне зростання й добробут; перекладення тягаря оподаткування на споживачів; загрози надмірного оподаткування; труднощі реалізації та дотримання відповідних законодавчих норм [7]. Окрім того, в умовах, коли частина країн Євросоюзу впроваджуватиме неузгоджені заходи з оподаткування цифрової економіки, а низка інших країн Співтовариства з порівняно невисоким податковим навантаженням на корпоративний сектор і далі захоплюватиме переміщення прибутків від цифрової діяльності на свою територію, може посилитися фрагментація єдиного ринку, що матиме негативні наслідки для всіх країн – членів ЄС [13].

Наголошується також на тому, що різні національні рішення для зменшення дисбалансів між податковим навантаженням на “традиційні” й цифрові операції вступають у суперечність із міжнародною правовою базою (договорами про уникнення подвійного оподаткування та директивами ЄС).

Підкреслюється, що завдання справедливого оподаткування цифрових компаній повинне виконуватися на основі: 1) уникнення будь-якої форми подвійного оподаткування (і для резидентів, і для нерезидентів); 2) оподаткування цифрової діяльності залежно від створення доданої вартості; 3) застосування однакових стандартів оподаткування прибутку для всіх галузей економіки. Односторонні правила, котрі можуть істотно відрізнитися залежно від країни, призводять до подвійного оподаткування. Тому перший із зазначених критеріїв має бути відправною точкою для розв'язання проблеми, з огляду на що ухвалення багатостороннього рішення ОЕСР є найкращим кроком.

Водночас для дотримання інших двох критеріїв оподаткування цифрової діяльності повинне узгоджуватись із принципом “витягнутої руки”, тобто не призводити до диференціації підходів у оподаткуванні прибутку залежно від того, яка в бізнесу присутність – фізична або цифрова. Найважливішим для забезпечення такої узгодженості є визначення того, чи відіграє місцева присутність, зважаючи на ланцюжок створення доданої вартості, важливу роль у функції маркетингу та продажів групи. Це дасть змогу використовувати метод трансфертного ціноутворення, котрий базується на рентабельності продажів, який враховуватиме не лише проникнення на національний ринок, а й частку цього ринку. У разі якщо більше послуг із даною вартістю надано споживачам країни, потрібно буде застосовувати коригування, запропоновані в Прикладі 10 Додатку до глави VI Настанов ОЕСР з трансфертного ціноутворення (наразі це можливо тільки для компаній, що мають фізичну присутність) [10].

Разом із тим, навіть якщо “безпечні” рішення на глобальному рівні можливі, все одно їх пошук вимагає багато часу й зусиль низки країн для погодження відповідної податкової ініціативи. Тому може бути доцільним відпрацювання окремих національних моделей цифрового податку, що на практиці покаже, наскільки ці новації можуть бути фіскально ефективними, чи забезпечують вони досягнення цілі посилення податкової справедливості та які негативні економічні наслідки здатні спричинити. Такий досвід може бути цінним для подальшого розроблення (коригування) відповідних національних, загальноєвропейських або глобальних ініціатив.

Для України сьогодні важливо насамперед стежити за тим, які рішення з оподаткування цифрових компаній прийняті й активно дискутуються, аналізувати їх переваги, особливості застосування, в т. ч. адміністрування, та можливий негативний вплив на економічні процеси й політичну ситуацію. Особливу увагу слід звертати на те, чи можуть розроблені або визнані успішними зарубіжні моделі цифрового податку (з певними модифікаціями залежно від рівня економічного розвитку України) бути ефективними у вітчизняних інституціональних реаліях. При цьому навіть в умовах дефіциту фіскальних ресурсів навряд чи доцільно впроваджувати податкові новації за прикладом ініціатив ОЕСР і Єврокомісії до набрання чинності відповідних законодавчих норм, випробувавши найближчим часом національні рішення “вужчої сфери дії”. Останні можуть бути розроблені на основі податку на пе-

реміщений прибуток та податку при виплаті роялті у Великобританії, податку на справедливість у Бельгії, податку на прибуток від посередництва через веб-сайти й платформи в Словаччині або податку на рекламу в Австрії. Можна спочатку впровадити одну “експериментальну” ініціативу, а згодом перейти до застосування пакета узгоджених між собою податкових заходів.

У 2021 р. в Україні можна запровадити, скажімо, податок на рекламу, в т. ч. у мережі Інтернет, із помірною ставкою за австрійським зразком та/або підвищену ставку оподаткування прибутку, виведеного за межі країни, за прикладом британського податку на переміщений прибуток. Якщо виявиться, що корпоративний податок, сплачений компанією за кордоном, нижчий від 70–80 % не сплаченого в Україні податку на прибуток, мінімізація податкових зобов'язань визнаватиметься однією з основних цілей контракту. При виконанні цих умов переміщений прибуток оподатковуватиметься за підвищеною ставкою. І такі заходи охоплять не лише цифровий бізнес.

Водночас у разі ухвалення глобального чи загальноєвропейського рішення щодо зменшення дисбалансів між податковим навантаженням на “традиційні” й цифрові операції важливо своєчасно відкоригувати вітчизняні податкові механізми, щоб досягати бажаних фіскальних і регулюючих цілей, мінімізувавши негативні наслідки змін для поступу економіки. Крім того, для ефективного подолання викликів унаслідок розвитку цифровізації потрібно постійно звірятися з відповідними кроками в оподаткуванні, до котрих вдається міжнародна спільнота.

Отже, спостерігається загострення проблем, пов'язаних із ухиленням від сплати податків і уникненням оподаткування, що виникають з огляду на особливості надання послуг великими цифровими компаніями та зміну моделей ведення цифрового бізнесу в умовах динамічного технологічного прогресу. Заходи, вже схвалені на глобальному рівні для протидії агресивному податковому плануванню, не дають змоги ефективно виконати завдання забезпечення справедливого оподаткування доходів від цифрової діяльності; ОЕСР розглядає можливості подальших змін у сфері міжнародного оподаткування з метою вдосконалення оподаткування цифрових компаній. Представлено для обговорення й ініціативи Єврокомісії щодо справляння гармонізованого податку на цифрові послуги при їх наданні (короткострокова пропозиція) та з оподаткування прибутку на основі встановлення значної цифрової присутності (довгострокове рішення). Однак ухвалення відповідних глобальних і загальноєвропейських рішень наразі наштовхується на низку доволі істотних економічних перешкод (насамперед це ризики подвійного оподаткування та уповільнення зростання ВВП, відмінності в національних стратегіях оподаткування компаній), а також технічних і політичних ускладнень. Окремі країни ЄС, не бажаючи чекати досягнення консенсусу на міжнародному рівні, розробляють національні заходи для вирівнювання податкового навантаження на цифровий і “традиційний” бізнес, що, з одного боку, спонукає до активізації діалогу на рівні ОЕСР та ЄС, з другого – створює загрозу посилення фрагментації єдиного ринку.

Вважаємо, що в Україні недоцільно впроваджувати податкові новації за прикладом ініціатив ОЕСР і Єврокомісії до набрання чинності відповідними законодавчими нормами, а варто випробувати найближчим часом національні рішення “вужчої сфери дії” за прикладом односторонніх заходів країн Євросоюзу (на кшталт застосування податку на рекламу в Австрії чи податку на переміщений прибуток у Великобританії). Водночас у разі схвалення глобальної або загальноєвропейської ініціативи щодо зменшення дисбалансів між податковим навантаженням на “традиційні” й цифрові операції важливо своєчасно відкоригувати вітчизняні податкові механізми.

Список використаних джерел

1. Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy – Policy Note: OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. 2019. URL: <http://www.oecd.org/tax/beps/policy-note-beps-inclusive-framework-addressing-tax-challenges-digitalisation.pdf>.
2. Base erosion and profit shifting / OECD. 2017. URL: <https://fas.org/spp/crs/misc/R44900.pdf>.
3. Tax Challenges Arising from Digitalisation: Interim Report / OECD. 2018. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264293083-en.pdf?expires=1570875904&id=id&accname=guest&checksum=54F1FBD2BCCDCFD243DD5F11B80C67D8>.
4. Tax Challenges in The Digital Economy. 2016. URL: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579002/IPOL_STU%282016%29579002_EN.pdf.
5. Digital disruption propels industry shifts and record annual value. 2016. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report/\\$FILE/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report/$FILE/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report.pdf).
6. New digital tax policies: What, when, where, how and by whom? An excerpt from EY's Global Tax Policy and Controversy Briefing. 2018. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom/\\$FILE/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom/$FILE/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom.pdf).
7. *Hadzhieva E.* Impact of Digitalisation on International Tax Matters. Challenges and Remedies. 2019. URL: <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161104/ST%20Impact%20of%20Digitalisation%20publication.pdf>.
8. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку : монографія / В. П. Вишневіський, О. В. Вієцька, О. М. Гаркушенко та ін. ; за ред. В. П. Вишневіського ; НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ, 2018. 192 с. URL: <https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/2018-Smart-promislovist-v-epohu-tsfrovoyi-ekonomiki.pdf>.
9. *Чекіна В. Д.* Смарт-промисловість і податки: точки дотику. *Фінанси України*. 2017. № 11. С. 89–109.
10. *Simontacchi S., Erede B., Scandone F. S.* Insight: The Italian Web Tax – Never Implemented and Already Outdated. 2019. URL: <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/insight-the-italian-web-tax-never-implemented-and-already-outdated>.
11. *Michalak J.* OECD Multilateral Instrument (MLI) / EY. URL: https://www.ey.com/en_gl/tax/oecd-multilateral-instrument-mli.
12. ЕС введет цифровой налог самостоятельно, если глобальное соглашение не будет достигнуто в 2020 году. 30 сент. 2019 г. URL: <https://bin.ua/news/foreign/world/240566-es-vvedet-cifrovoy-nalog-samostoyatelno-esli.html#.XZI7jw7VQc.facebook>.
13. Налогообложение цифровой экономики в Европе: новые налоги и увеличение отчётности. 30 мая 2019 г. URL: <https://internationalwealth.info/tax-optimisation/taxation-of-the-digital-economy-in-europe-new-taxes-and-increased-accountability/>.

14. Taxing Digital Companies: Challenges for Multinationals Amid Emerging Regulation: Bloomberg Tax Special Report. 2018. URL: <https://pro.bloombergtax.com/reports/digital-companies-challenges-multinationals-emerging-regulation/>.

15. *Olbert M., Spengel C.* International Taxation in the Digital Economy: Challenge Accepted? *World Tax Journal*. 2017. Febr. URL: https://www.ibfd.org/sites/ibfd.org/files/content/img/product/april_ppv_wtj_2017_01_int_4_international_taxation.pdf.

16. *Valente P.* The Italian Web Tax from a National and International Perspective. 2018, May 4. URL: https://static1.squarespace.com/static/55a50b8ee4b00f4e23b93618/t/5b30c65388251b30912b77ea/1529923158712/2018_05_PV_The+Italian+Web+Tax+from+a+National+and+International+Perspective.pdf.

17. So-called “Youtube”/“Netflix” tax comes into effect in France. *Lavocat*. 2018, April 13. URL: <https://www.avocatl-en.com/single-post/2018/04/13/So-called-Youtube-Netflix-tax-comes-into-effect-in-France>.

18. France Passes Controversial Tax for Tech Companies. 2019, August 11. URL: <https://www.theverge.com/2019/7/11/20690253/france-digital-services-tax-google-facebook-tech-companies>.

19. Taxation of the digital economy: unilateral measures / B. Jones, S. Seabrook, S. Sciliberto, G. Jones. *Tax Journal*. 2018. March. URL: <https://www.eversheds-sutherland.com/documents/services/taxation/tax-digital-economy-020318.pdf>.

20. *Avi-Yonah R. S.* Three steps forward, one step back? Reflections on “google taxes” and the destination-based corporate tax. *Nordic Tax Journal*. 2016. Vol. 2. URL: <https://doi.org/10.1515/ntaxj-2016-0007>.

21. New UK withholding tax on royalties. 2018, March 12. URL: <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/legal-updates/new-uk-withholding-tax-on-royalties/>.

22. *Ismar R., Jescheck C.* The Substantive Scope of Tax Treaties in a Post-BEPS World: Article 2 OECD MC (Taxes Covered) and the Rise of New Taxes. *Intertax*. 2017. Vol. 45. No. 5. URL: <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=TAXI2017030>.

23. Taxation of digital business activities in Slovakia / News. 2018, May 31. URL: <https://accace.com/taxation-of-digital-business-activities-in-slovakia-news-flash/>.

References

1. OECD. (2019). *Addressing the Tax Challenges of the Digitalisation of the Economy – Policy Note: OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project*. Retrieved from <http://www.oecd.org/tax/beps/policy-note-beps-inclusive-framework-addressing-tax-challenges-digitalisation.pdf>.

2. OECD. (2017). *Base erosion and profit shifting*. Retrieved from <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44900.pdf>.

3. OECD. (2018). *Tax Challenges Arising from Digitalisation: Interim Report*. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264293083-en.pdf?expires=1570875904&id=id&accname=guest&checksum=54F1FBD2BCCDCF243DD5F11B80C67D8>.

4. European Parliament. (2016). *Tax Challenges in The Digital Economy*. Retrieved from http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579002/IPOL_STU%282016%29579002_EN.pdf.

5. EY. (2016). *Digital disruption propels industry shifts and record annual value*. Retrieved from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report/\\$FILE/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report/$FILE/EY-m-n-a-4q16-and-year-in-review-report.pdf).

6. EY. (2018). *New digital tax policies: What, when, where, how and by whom? An excerpt from EY’s Global Tax Policy and Controversy Briefing*. Retrieved from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom/\\$FILE/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom/$FILE/EY-new-digital-tax-policies-what-when-where-how-and-by-whom.pdf).

7. Hadzhieva, E. (2019). *Impact of Digitalisation on International Tax Matters. Challenges and Remedies*. Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/161104/ST%20Impact%20of%20Digitalisation%20publication.pdf>.

8. Vyshnevskiy, V. P. (Ed.). (2018). *The smart industry in the digital economy: perspectives, directions and mechanisms for development*. Kyiv: NAN Ukraine, Instytut ekonomiky promyslovosti. Retrieved from <https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/2018-Smart-promislovist-v-epohu-tsifrovoyi-ekonomiki.pdf> [in Ukrainian].

9. Chekina, V. D. (2017). Smart industry and taxes: common ground. *Finance of Ukraine*, 11, 89–109 [in Ukrainian].

10. Simontacchi, S., Erede, B., & Scandone, F. S. (2019). *Insight: The Italian Web Tax – Never Implemented and Already Outdated*. Retrieved from <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/insight-the-italian-web-tax-never-implemented-and-already-outdated>.

11. Michalak, J. (n. d.). *OECD Multilateral Instrument (MLI)*. Retrieved from https://www.ey.com/en_gl/tax/oecd-multilateral-instrument-mli [in Ukrainian].

12. The EU will introduce a digital tax on its own if a global agreement is not reached in 2020. (2019, September 30). *Business Information Network*. Retrieved from <https://bin.ua/news/foreign/world/240566-es-vvedet-cifrovij-nalog-samostoyatelno-esli.html#.XZI7jwj7VQc.facebook> [in Russian].

13. Taxation of the digital economy in Europe: new taxes and increased reporting. (2019, May 30). *International Wealth*. Retrieved from <https://internationalwealth.info/tax-optimisation/taxation-of-the-digital-economy-in-europe-new-taxes-and-increased-accountability/>.

14. Bloomberg. (2018). *Taxing Digital Companies: Challenges for Multinationals Amid Emerging Regulation: Bloomberg Tax Special Report*. Retrieved from <https://pro.bloombergtax.com/reports/digital-companies-challenges-multinationals-emerging-regulation/>.

15. Olbert, M., Spengel, C. (2017). International Taxation in the Digital Economy: Challenge Accepted? *World Tax Journal*, February. Retrieved from https://www.ibfd.org/sites/ibfd.org/files/content/img/product/april_ppv_wtj_2017_01_int_4_international_taxation.pdf.

16. Valente, P. (2018, May 4). *The Italian Web Tax from a National and International Perspective*. Retrieved from https://static1.squarespace.com/static/55a50b8ee4b00f4e23b93618/t/5b30c65388251b30912b77ea/1529923158712/2018_05_PV_The+Italian+Web+Tax+from+a+National+and+International+Perspective.pdf.

17. So-called “Youtube”/“Netflix” tax comes into effect in France. (2018, April 13). *Lavocat*. Retrieved from <https://www.avocatl-en.com/single-post/2018/04/13/So-called-Youtube-Netflix-tax-comes-into-effect-in-France>.

18. France Passes Controversial Tax for Tech Companies. (2019, August 11). *The Verge*. Retrieved from <https://www.theverge.com/2019/7/11/20690253/france-digital-services-tax-google-facebook-tech-companies>.

19. Jones, B., Seabrook, S., Sciliberto, S., & Jones, G. (2018). Taxation of the digital economy: unilateral measures. *Tax Journal*, March. Retrieved from <https://www.eversheds-sutherland.com/documents/services/taxation/tax-digital-economy-020318.pdf>.

20. Avi-Yonah, R. S. (2016). Three steps forward, one step back? Reflections on “google taxes” and the destination-based corporate tax. *Nordic Tax Journal*, 2. DOI: <https://doi.org/10.1515/ntaxj-2016-0007>.

21. New UK withholding tax on royalties. (2018, March 12). *Ashurst*. Retrieved from <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/legal-updates/new-uk-withholding-tax-on-royalties/>.

22. Iser, R., Jescheck, C. (2017). The Substantive Scope of Tax Treaties in a Post-BEPS World: Article 2 OECD MC (Taxes Covered) and the Rise of New Taxes. *Intertax*, Vol. 45, No. 5. Retrieved from <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=TAI2017030>.

23. Taxation of digital business activities in Slovakia. (2018, May 31). *accace.com*. Retrieved from <https://accace.com/taxation-of-digital-business-activities-in-slovakia-news-flash/>.